

УДК 316.4

DOI <https://doi.org/10.12958/1817-3764-2026-1-107-114>

Юрків Ярослава Ігорівна,

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри соціальної педагогіки,
проректор з науково-педагогічної роботи
ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»,
м. Лубни, Україна.
yurkiv.yara@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0001-9890-7855>

ТРАЄКТОРІЇ ВЗАЄМОДІЇ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ ТА ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ ТА ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ¹

Постановка проблеми. Війна в Україні змусила переглянути підходи щодо взаємодії закладу вищої освіти (ЗВО) та територіальної громади (ТГ). Виклики та вимоги в умовах воєнного стану визначають пріоритетність завдань взаємодії між ЗВО та ТГ, звичні механізми, принципи та інструменти такої взаємодії, які потребують адаптивних підходів, диференціації джерел фінансування щодо необхідного обсягу витрат для організації освітньої, інноваційної, господарської та інших видів діяльності, підвищення резильєнтності ЗВО і ТГ (Гуляєв, Ткаченко & Сорокіна, 2025). Однак, незважаючи на виклики та обмеженість ресурсів, розвиток взаємодії закладу вищої освіти та територіальної громади в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення передбачає забезпечення якісних змін у системі вищої освіти й потребує переходу до нового, вищого рівня якості освітніх послуг та управління, зокрема системного прогнозування, стратегічного планування (Розвиваємо освіту в громаді, 2025), окреслення векторів співпраці та визначення траєкторій такої взаємодії.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання розвитку територіальних громад,

реальних викликів для них в умовах воєнного стану, співпраці ЗВО і ТГ досліджувалося багатьма вченими. Зокрема, Ю. Камардіна і К. Чінчін у контексті досліджуваної проблеми наголошують на потребі раціонального використання наявних фінансових, матеріальних, кадрових та інших ресурсів, а також виявлення та залучення їх резервів з метою задоволення поточних потреб громади та її мешканців, формування її конкурентоспроможності у майбутньому (Камардіна & Чінчін, 2023). Акцентацію уваги на проблемі взаємодії ЗВО і ТГ в умовах змін здійснено у дослідженні О. Оржель і Я. Чанкотадзе, якими окреслено її переваги та бар'єри (Оржель & Чанкотадзе, 2024). У свою чергу, Є. Хриковим обґрунтовано ключові ідеї такої взаємодії та звернено увагу на її взаємовигідність (Хриков, 2021). О. Бірюковою та В. Строгим окреслено проблему, яка стосується потреби соціалізації та адаптації здобувачів освіти як майбутніх фахівців на ринку праці, що на думку авторів, залежить від взаємодії ЗВО та громади (Бірюкова & Строгий, 2022). М. Нестеровою та А. Стойкою актуалізовано проблему посилення ролі та формування позитивного іміджу ЗВО серед широкої громади, наголошено на необхідності впровадження кращих практик, стратегічного планування та задіяння інноваційних методів налагодження ефективної комунікації між ЗВО і ТГ в контексті забезпечення їх сталого

¹ Матеріал підготовлено в межах реалізації проекту «Інституціоналізація взаємодії закладу вищої освіти з територіальними громадами як чинник відновлення та збереження людського капіталу в умовах воєнного стану та повоєнної відбудови країни»

розвитку (Нестерова & Стойка, 2023). В. Усик досліджено поняття «третя місія університетів», як концепцію та практику, що набуває нового значення в умовах війни, глобальних криз і соціально-економічних трансформацій (Усик, 2025). О. Онишко та І. Чуницькою розкрито особливості формування стратегічної траєкторії розвитку фінансового ринку, важливість задіяння його потенціалу при визначенні шляхів стратегічного розвитку, зокрема вирішальної ролі в цьому процесі умов і механізмів дотримання балансу між: власними цілями та суспільними потребами; стійкістю та гнучкістю фінансового ринку; існуючою та необхідною інфраструктурою (Онишко & Чуницька, 2018).

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на наявність чисельних наукових праць, у яких розкривається тематика взаємодії закладу вищої освіти та територіальної громади, зазначене питання потребує подальших досліджень, зокрема в аспекті пошуку оптимальних підходів, визначення моделей і траєкторій, вдосконалення механізмів та інструментів реалізації такої взаємодії в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення.

Мета статті – визначити основні траєкторії взаємодії закладу вищої освіти та територіальної громади на основі аналізу викликів і можливостей в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення.

Виклад основного матеріалу. Війна зумовила необхідність адаптації системи вищої освіти в Україні до нових реалій. Її основними орієнтирами є: активне впровадження нових освітніх програм, нових форм організації освітнього процесу, що базуються на практико-орієнтованому підході; інтеграція в європейський простір; інклюзивність; безбар'єрність; цифрова трансформація; безпечний простір; розширення співпраці з громадою, зокрема в аспекті підготовки фахівців для відбудови країни (Теоретичні основи і механізми взаємодії вищої освіти та ринку праці в умовах воєнного стану та післявоєнного відновлення України, 2024).

Серед ключових ідей взаємодії ЗВО і ТГ виокремлюють: орієнтацію на взаємний розвиток та партнерство, кадрове, організаційне й технологічне забезпечення взаємодії, її стратегічне планування, поєднання національного та зарубіжного досвіду, багаторівневе розв'язання проблеми. Для територіальної громади важливість такої взаємодії полягає у забезпеченні високого рівня наукового обґрунтування та залучення фахівців ЗВО до процесів її життєдіяльності та розвитку. Для закладу вищої освіти – це можливість організації різнопланових наукових досліджень, підготовка абітурієнтів до навчання в ЗВО, забезпечення практичної підготовки здобувачів вищої освіти, створення та участь у нових формах діяльності територіальної громади (Хриков, 2021).

Усвідомлення партнерства, як форми суб'єктної взаємодії, побудова траєкторій розвитку суб'єктів, взаєморозуміння, взаємоповага та взаємозбагачення учасників, активне залучення до розв'язування задач та прийняття рішень є одними з ключових підходів, побудованих на основі довірчо-партнерської взаємодії (Механізми реалізації державно-громадського управління закладами освіти в умовах самоврядування, 2024). З цього витікають основні принципи взаємодії ЗВО і ТГ, які полягають у соціальній відповідальності, суспільному служінні, взаємній довірі, людиноцентричності, відчутті причетності до результату та сталому партнерстві (Порадник, 2024).

Основним питанням ЗВО і ТГ в умовах війни та повоєнної відбудови є відновлення їх життєдіяльності, де є доцільним планування такої роботи з урахуванням коротко-, середньо- й довгострокової перспектив (Ольшанський, 2023; Степаненко & Курілець, 2023). Слід також звернути увагу, що в стратегічному плануванні важливим аспектом є стратегічне бачення розвитку співпраці ЗВО і громади, коли здійснюється вибір в ситуації невизначеності і ризику, бажаного «сценарію» («траєкторії») розвитку з наявністю можливості свідомо вплинути на відповідний «сценарій» протягом його реалізації (Всеукраїнська асоціація ОТГ, 2021).

По суті, обрання траєкторії взаємодії ЗВО і ТГ передбачає визначення «сценарію»

розвитку, стратегічного бачення, стратегічних та оперативних цілей, способів реалізації поставлених завдань і запланованих заходів, ключових показників установлення цілей (Про затвердження Методичних рекомендацій щодо порядку розроблення, затвердження, реалізації, проведення моніторингу та оцінювання реалізації стратегій розвитку територіальних громад, 2022). Так, наприклад, у Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2022–2032 роки зазначено про запровадження цільових показників діяльності ЗВО, які слугують важливим підґрунтям для оцінювання такої діяльності місцевою громадою (Про схвалення Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2022–2032 роки, 2022).

Ймовірні сценарії розвитку ЗВО і ТГ умовно можна будувати на основі таких підходів:

1) сценарії розвитку до повномасштабного вторгнення;

2) сценарії розвитку після повномасштабного вторгнення згідно стратегічного планування розвитку, відповідно до діючих нормативно-правових актів та методик розробки програм і планів комплексного відновлення;

3) сценарії розвитку, виходячи з гіпотетичних прогнозів завершення війни.

Зазначені підходи засвідчують, що кожен із них передбачає різні траєкторії розвитку ЗВО і ТГ, вимагаючи диференційованих підходів до їхнього відновлення (Красилуц, 2024).

Основні параметри та можливі траєкторії розвитку територіальної громади за оптимістичним і песимістичним сценаріями представлено в табл. 1.

В умовах воєнного стану під час обрання траєкторії взаємодії ЗВО і ТГ застосовуються територіально-орієнтований і безпековий підходи, які передбачають планування розвитку взаємодії на основі детального вивчення її можливостей та обмежень, підготовку та реалізацію заходів, що матимуть максимально позитивний вплив, планування розвитку на основі визначення та аналізу можливого впливу на ситуацію з урахуванням викликів і загроз в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення (Про затвердження Методичних рекомендацій щодо порядку розроблення, затвердження, реалізації, проведення моніторингу та оцінювання реалізації стратегій розвитку територіальних громад, 2022).

У контексті зазначеного наведемо приклад обрання траєкторій взаємодії з громадою ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка». Відповідно до Стратегії розвитку на 2019–2025 рр. одним із пріоритетів ЗВО є сприяння розвитку територіальних громад, що досягається за допомогою використання засобів освітньої діяльності, фундаментальних і прикладних наукових досліджень, реалізації соціально орієнтованих проєктів. Університетом обрано дві траєкторії свого розвитку:

Таблиця 1

Параметри та сценарії розвитку ТГ

Параметр розвитку	Оптимістичний сценарій / траєкторія	Песимістичний сценарій / траєкторія
Сприйняття суб'єктності	Громада – партнер, думку якого варто враховувати та залучати до прийняття рішень на державному рівні	Громада – розпорядник коштів, виконує повноваження щодо забезпечення порядку на місцях
Ресурси та повноваження	Збільшення бюджету на розвиткові проєкти, програми та ініціативи, доступ до різного роду фондів, можливість залучення додаткового фінансування	Фінансова неспроможність, зниження рівня життя населення, подальше об'єднання або приєднання громад
Фонди розвитку	Перезавантаження людьми, концепціями та ресурсом, розбудова громад, реалізація проєктів	Пошук фінансування пріоритетних для громади проєктів
Ставлення до суспільних капіталів	Розуміння важливості фінансового, соціального, людського, інтелектуального та інших видів капіталів, визначення економічної доцільності проєктів	Вирішення короткотривалих, а не довгострокових проблем, напруга у відносинах

Джерело: (PPV Agency, 2021)

Перша (реалізація якої можлива за умови сприятливого розв'язання військово-політичної ситуації в Україні й повернення на територію Луганської області до міст Луганськ, Старобільськ, Ровеньки, Кадіївка, Лисичанськ, Рубіжне, Кремінна, Щастя) – розв'язання найгостріших проблем функціонування ЗВО; започаткування, активне здійснення інформаційної й організаційної підтримки проєктів, спрямованих на покращення інфраструктури, іміджу, підвищення конкурентоспроможності ЗВО на ринку освітніх послуг; соціальна адаптація до нових умов функціонування й розвитку; посилення взаємодії з державними, громадськими й комерційними організаціями.

Друга (за умови функціонування ЗВО як переміщеного в Полтавській області в містах Полтава, Лубни, Миргород) – досягнення визначених Стратегією розвитку університету цілей і завдань; забезпечення прозорості прийняття управлінських рішень, удосконалення системи менеджменту, підвищення ефективності стратегічного управління; зміцнення позитивного іміджу ЗВО; збільшення контингенту споживачів освітніх послуг.

До ризиків реалізації запланованих траєкторій віднесено: складну військово-політичну ситуацію в Україні, суспільно-економічні кризові явища, зокрема демографічну кризу, недофінансування та високий рівень інфляції, імітативне ставлення до наукової роботи, можливий опір працівників інноваціям, невідповідність менеджменту всіх рівнів новим умовам, відсутність взаємовигідних стосунків

з місцевими громадами (Стратегія розвитку Державного закладу «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка» 2019–2025 роки (зі змінами), 2024).

Висновки. У цілому, ЗВО і ТГ як суб'єкти взаємодії виробляють та обмінюються знаннями й інноваціями у різних формах, створюють простір для комунікації і стратегічного планування. Побудова траєкторій взаємодії окремого ЗВО і ТГ відображає «сценарії» розвитку, стратегічного бачення, стратегічних та оперативних цілей, способів реалізації поставлених завдань і запланованих заходів, ключових показників установлених цілей та має враховувати потреби, наявну інфраструктуру, демографічний потенціал, специфіку впливу війни і ресурси. Траєкторії взаємодії ЗВО і ТГ в умовах війни та повоєнного відновлення будуються на основі аналізу викликів і можливостей, які визначають пріоритетність завдань такої взаємодії та орієнтовані на сценарії розвитку до і після повномасштабного вторгнення відповідно до принципів стратегічного планування, діючих нормативно-правових актів та диференційованих підходів комплексного відновлення, а також прогностичних сценаріїв завершення війни.

Подальші наукові розвідки будуть пов'язані з практичним упровадженням ключових ідей взаємодії закладу вищої освіти та територіальної громади на основі концепції багаторівневого врядування та застосування інтегрованого підходу щодо їх відновлення та розвитку.

Список використаної літератури

1. Бірюкова О. В., Строгий В. П. Взаємодія закладів вищої освіти зі стейкхолдерами як соціальне партнерство. *Академічні студії. Серія «Педагогіка»*. 2022. Вип. 4. С. 93–99. DOI: <https://doi.org/10.52726/as.pedagogy/2022.4.14>
2. Всеукраїнська асоціація ОТГ. Методичні рекомендації щодо стратегічного планування в громадах. Проєкт «Впровадження інструментів ефективного муніципального менеджменту та правнича допомога громадам». U-LEAD with Europe. 2021. URL: <https://surl.li/qzwhfr> (дата звернення: 21.12.2025).
3. Гуляєв В. М., Ткаченко І. П., Сорокіна Л. М. Резильєнтність закладів вищої освіти в умовах воєнного стану. *Вища освіта у період воєнного стану: сучасні виклики та проблемні питання : Міжнар. наук.-практ. конфер. Науково-дослідний інститут публічного права (Львів, 22 березня 2025 р.)*. Львів–Торунь : Liha-Pres, 2025. С. 65–69. DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-480-4-18>
4. Камардіна Ю. В., Чинчін К. І. Розвиток територіальних громад в умовах воєнного стану. *Вісник Маріупольського державного університету. Серія: Право*. 2023. Вип. 25. С. 85–93. DOI: <https://doi.org/10.34079/2226-3047-2023-13-25-85-93>

5. Красилюк В. Ф. Можливі сценарії розвитку територіальних громад в післявоєнний період. *Політичне життя*. 2024. № 4. С. 49–54. DOI: <https://doi.org/10.31558/2519-2949.2024.4.6>
6. Нестерова М. О., Стойка А. В. Ефективні комунікації університети-громади для сталого розвитку суспільства. *Актуальні питання у сучасній науці*. 2023. № 9 (15). С. 217–230. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6300-2023-9\(15\)-217-230](https://doi.org/10.52058/2786-6300-2023-9(15)-217-230)
7. Механізми реалізації державно-громадського управління закладами освіти в умовах самоврядування : практ. посіб. / за наук. ред. проф. Л. М. Калініної. Київ : Видавничий дім «Освіта», 2024. 124 с. DOI: <https://doi.org/10.32405/978-966-983-486-7-2024-124>
8. Ольшевський О. Взаємодія університетів і громад щодо післявоєнного відновлення. *Особистість, університет, суспільство: виклики взаємодії та розвитку : матеріали І Міжнар. наук.-практ. конфер. (30 лист. 2022 р.)* / за заг. ред. С. Калашнікової, Н. Базелюк. Київ : Інститут вищої освіти НАПН України, 2023. С. 51–52. DOI: <https://doi.org/10.31874/REDU.Conf.2022>
9. Онишко С. В., Чуницька І. І. Стратегічна траєкторія розвитку фінансового ринку у форматі взаємодії складових його інфраструктурного потенціалу. *БІЗНЕСІНФОРМ*. 2018. № 7. С. 194–201. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2018_7_29 (дата звернення: 22.12.2025).
10. Оржель О., Чанкотадзе Я. Взаємодія закладів вищої освіти та громадських організацій в умовах змін: досвід Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля. *Міжнародний науковий журнал «Університети і лідерство»*. 2024. № 17. С. 110–128. DOI: <https://doi.org/10.31874/2520-6702-2024-17-110-128>
11. Порадник: Як співпрацювати університетам і громадам / за ред. Д. Шеренговського, К. Мезенцева, К. Шуварської. Львів, 2024. 43 с. URL: https://auu.com.ua/wp-content/uploads/2024/03/poradnyk_web.pdf (дата звернення: 26.12.2025).
12. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо порядку розроблення, затвердження, реалізації, проведення моніторингу та оцінювання реалізації стратегій розвитку територіальних громад : Наказ Міністерства розвитку громад та територій України від 21.12.2022 р. № 265. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0265914-22#Text> (дата звернення: 26.12.2025).
13. Про схвалення Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2022–2032 роки : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 23.02.2022 р. № 286-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/286-2022-r#Text> (дата звернення: 14.12.2025).
14. Розвиваємо освіту в громаді: поради для голів територіальних громад / за заг. ред. В. Полторак, Л. Жабенко. Київ : Швейцарсько-український проєкт DECIDE – «Децентралізація для розвитку демократичної освіти», 2025. 40 с. URL: <https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/984/poradnyk-dlya-goliv-tg.pdf> (дата звернення: 14.12.2025).
15. Степаненко Н. В., Курілець О. О. Сутність, поняття і зміст повоєнного відновлення держави: теоретико-правовий аспект. *Legal Bulletin*. 2023. № 10. С. 34–41. DOI: <https://doi.org/10.31732/2708-339X-2023-10-34-41>
16. Стратегія розвитку Державного закладу «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка» 2019–2025 роки (зі змінами). Полтава, 2024. URL: https://luguniv.edu.ua/wp-content/uploads/2024/05/univ_development_strategy_2019-2025_zminy_2024.pdf (дата звернення: 26.12.2025).
17. Теоретичні основи і механізми взаємодії вищої освіти та ринку праці в умовах воєнного стану та післявоєнного відновлення України : монографія / за ред. Ю. Скиби. Київ : Інститут вищої освіти НАПН України, 2024. 135 с. DOI: <https://doi.org/10.31874/978-617-7486-43-4-2024>
18. Усик В. Третя місія університетів України в контексті війни та відновлення. *Вчені записки Університету «КРОК»*. 2025. № 2(78). С. 35–43. DOI: <https://doi.org/10.31732/2663-2209-2025-78-35-43>
19. Хриков Є. М. Теоретичні засади організації взаємодії закладів вищої освіти та територіальних громад. *Держава та регіони. Серія: Державне управління*. 2021. № 1 (71). С. 88–93. DOI: <https://doi.org/10.32840/1813-3401.2021.1.14>

References

1. Biriukova, O. V., & Strohlyi, V. P. (2022). Vzaiemodiia zakladiv vyshchoi osvity zi steikkholderamy yak cotsialne partnerstvo [Interaction of higher education institutions with stakeholders as a social partnership]. *Akademichni studii. Seriiia "Pedahohika" – Academic Studies. Series "Pedagogy"*, (4), 93–99. DOI: <https://doi.org/10.52726/as.pedagogy/2022.4.14> [in Ukrainian].
2. All-Ukrainian Association of Local Governments "Association of Amalgamated Territorial Communities" (2021). *Metodychni rekomendatsii shchodo stratechnoho planuvannia v hromadakh. Proekt "Vprovadzhennia instrumentiv efektyvnoho munitsypalnoho menedzhmentu ta pravnycha dopomoha hromadam"* [Methodological

recommendations for strategic planning in communities. Project “Implementation of effective municipal management tools and legal assistance to communities”. U-LEAD with Europe. Retrieved from <https://surl.li/qzwhfr> [in Ukrainian].

3. Huliaiev, V. M., Tkachenko, I. P., & Sorokina, L. M. (2025). Rezyliientnist zakladiv vyshchoi osvity v umovakh voiennoho stanu [Resilience of higher education institutions under martial law]. In: *Vyshcha osvita u period voiennoho stanu: suchasni vyklyky ta problemni pytannia – Higher education during martial law: contemporary challenges and problematic issues: International scientific and practical conference*. (p. 65–69). Lviv–Toruń : Liha-Pres. DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-480-4-18> [in Ukrainian].

4. Kamardina, Yu. V., & Chinchin, K. I. (2023). Rozvytok terytorialnykh hromad v umovakh voiennoho stanu [Development of territorial communities under the conditions of marital state]. *Visnyk Mariupolskoho derzhavnogo universytetu. Serii: Pravo – Bulletin of Mariupol State University. Series: Law*, (25), 85–93. DOI: <https://doi.org/10.34079/2226-3047-2023-13-25-85-93> [in Ukrainian].

5. Krasyluk, V. F. (2024). Mozhlyvi stsennarii rozvytku terytorialnykh hromad v pisliavoiennnyi period [Possible scenarios for the development of territorial communities in the post-war period]. *Politychne zhyttia – Political life*, (4), 49–54. DOI: <https://doi.org/10.31558/2519-2949.2024.4.6> [in Ukrainian].

6. Nesterova, M. O., & Stoika, A. V. (2023). Efektyvni komunikatsii universytety-hromady dlia staloho rozvytku suspilstva [Effective university-community communications for sustainable society development]. *Aktualni pytannia u suchasni nauki – Current issues in modern science*, 9 (15), 217–230. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6300-2023-9\(15\)-217-230](https://doi.org/10.52058/2786-6300-2023-9(15)-217-230) [in Ukrainian].

7. Kalinina, L. M. (Ed.). (2024). Mekhanizmy realizatsii derzhavno-hromadskoho upravlinnia zakladamy osvity v umovakh samovriaduvannia [Mechanisms for implementing state and public management of educational institutions in self-government conditions]. Kyiv: Vydavnychiy dim “Osvita”. DOI: <https://doi.org/10.32405/978-966-983-486-7-2024-124> [in Ukrainian].

8. Olshanskyi, O. (2023). Vzaïmodiia universytetiv i hromad shchodo pisliavoiennoho vidnovlennia [Interaction of universities and communities regarding post-war recovery]. In: *Osobystist, universytet, suspilstvo: vyklyky vzaïmodii ta rozvytku – Personality, university, society: challenges of interaction and development: materials of the 1st International Scientific and Practical Conference*. (pp. 51–52). Kyiv : Instytut vyshchoi osvity NAPN Ukrainy. DOI: <https://doi.org/10.31874/REDU.Conf.2022> [in Ukrainian].

9. Onyshko, S. V., & Chynytska, I. I. (2018). Stratehichna traiektoriia rozvytku finansovoho rynku u formati vzaïmodii skladovykh yoho infrastruktturnoho potentsialu [The strategic trajectory of the development of the financial market in the format of interaction of the components of its infrastructure potential]. *BIZNESINFORM*, (7), 194–201. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2018_7_29 [in Ukrainian].

10. Orzhel, O., & Chankotadze, Ya. (2024). Vzaïmodiia zakladiv vyshchoi osvity ta hromadskykh orhanizatsii v umovakh zmin: dosvid Skhidnoukraiinskoho natsionalnoho universytetu imeni Volodymyra Dalia [Interaction between higher education institutions and public organizations in times of change: the experience of Volodymyr Dahl East Ukrainian National University]. *Mizhnarodnyi naukovyi zhurnal “Universytety i liderstvo” – International Scientific Journal of Universities and Leadership*, (17), 110–128. DOI: <https://doi.org/10.31874/2520-6702-2024-17-110-128> [in Ukrainian].

11. Sherenhovskiy, D., Mezentssev, K., & Shuvarska, K. (Eds.). (2024). Poradnyk: Yak spivpratsiuvaty universytetam i hromadam [Advisor: How to cooperate with universities and communities]. Lviv. Retrieved from https://auu.com.ua/wp-content/uploads/2024/03/poradnyk_web.pdf [in Ukrainian].

12. Pro zatverdzhennia Metodichnykh rekomendatsii shchodo poriadku rozroblennia, zatverdzhennia, realizatsii, provedennia monitoryngu ta otsiniuvannia realizatsii stratehii rozvytku terytorialnykh hromad: Nakaz Ministerstva rozvytku hromad ta terytorii Ukrainy vid 21.12.2022 r. № 265 [On approval of Methodological recommendations on the procedure for developing, approving, implementing, monitoring and evaluating the implementation of strategies for the development of territorial communities: Order of the Ministry of Community and Territorial Development of Ukraine dated 21 December 2022 No. 265]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0265914-22#Text> [in Ukrainian].

13. Pro skhvalennia Stratehii rozvytku vyshchoi osvity v Ukraini na 2022–2032 roky: Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 23.02.2022 r. № 286-r. [On approval of the Strategy for the Development of Higher Education in Ukraine for 2022–2032: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated February 23, 2022 No. 286-r]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/286-2022-p#Text> [in Ukrainian].

14. Poltorak, V., & Zhabenko, L. (Eds.). (2025). Rozvyvaiemo osvitu v hromadi: poradnyk dlia holiv terytorialnykh hromad [Developing education in the community: a guide for heads of territorial communities]. Kyiv : Swiss-Ukrainian project DECIDE – “Decentralization for the development of democratic education”. Retrieved from <https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/984/poradnyk-dlya-goliv-tg.pdf> [in Ukrainian].

15. Stepanenko, N. V., & Kurilets, O. O. (2023). Sutnist, poniattia i zmist povoiennoho vidnovlennia derzhavy: teoretyko-pravovyi aspekt [The essence, concept and content of post-war state restoration: theoretical and legal aspect]. *Legal Bulletin*, (10), 34–41. DOI: <https://doi.org/10.31732/2708-339X-2023-10-34-41> [in Ukrainian].

16. Stratehiia rozvytku Derzhavnoho zakladu “Luhanskyi natsionalnyi universytet imeni Tarasa Shevchenka” 2019–2025 roky (zi zminamy) [Development Strategy of the State Institution “Luhansk Taras Shevchenko National University” 2019–2025 (with amendments)]. (2024). Poltava. Retrieved from https://luguniv.edu.ua/wp-content/uploads/2024/05/univ_development_strategy_2019-2025_zminy_2024.pdf [in Ukrainian].

17. Skyba, Yu. (Ed.). (2024). Teoretychni osnovy i mekhanizmy vzaiemodii vyshchoi osvity ta rynku pratsi v umovakh voiennoho stanu ta pisliavoiennoho vidnovlennia Ukrainy [Theoretical foundations and mechanisms of interaction between higher education and the labor market in the conditions of martial law and post-war reconstruction of Ukraine]. Kyiv : Instytut vyshchoi osvity NAPN Ukrainy. DOI: <https://doi.org/10.31874/978-617-7486-43-4-2024> [in Ukrainian].

18. Usyk, V. (2025). Tretia misiia universytetiv Ukrainy v konteksti viiny ta vidnovlennia [The third mission of Ukrainian universities in the context of war and recovery]. *Vcheni zapysky Universytetu “KROK” – Science Notes of KROK University*, 2 (78), 35–43. DOI: <https://doi.org/10.31732/2663-2209-2025-78-35-43>

19. Khrykov, Ye. M. (2021). Teoretychni zasady orhanizatsii vzaiemodii zakladiv vyshchoi osvity ta terytorialnykh hromad [Theoretical principles of organizing interaction between higher education institutions and territorial communities]. *Derzhava ta rehiony. Serii: Derzhavne upravlinnia – The State and Regions. Series: Public Administration*, 1 (71), 88–93. DOI: <https://doi.org/10.32840/1813-3401.2021.1.14> [in Ukrainian].

Юрків Я. І. Траєкторії взаємодії закладу вищої освіти та територіальної громади в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення

У статті зазначено, що заклад вищої освіти та територіальна громада є суб'єктами взаємодії, які виробляють і здійснюють обмін знаннями та інноваціями у різних формах. Звернено увагу, що вони також створюють простір для комунікації і стратегічного планування. Зокрема, зроблено акцент на тому, що в умовах війни та повоєнної відбудови важливим є відновлення життєдіяльності закладів вищої освіти та територіальних громад на основі перспективного планування. Визначено, що усвідомлення партнерства, як форми суб'єктної взаємодії, побудова траєкторій розвитку суб'єктів, взаєморозуміння, взаємоповага та взаємозбагачення учасників, активне залучення до розв'язування задач та прийняття рішень є одним з ключових підходів, побудованих на основі довірчо-партнерської взаємодії. Наголошено, що побудова траєкторій взаємодії окремого закладу вищої освіти та територіальної громади відображає «сценарії» розвитку, стратегічного бачення, стратегічних та оперативних цілей, способів реалізації поставлених завдань, запланованих заходів, ключових показників установлених цілей. Визначено, що при побудові відповідних траєкторій потрібно враховувати потреби, наявну інфраструктуру, демографічний потенціал, специфіку впливу війни і ресурси. Зазначено, що траєкторії взаємодії закладу вищої освіти та громади в умовах війни та повоєнного відновлення будуються на основі аналізу викликів і можливостей, які визначають пріоритетність завдань такої взаємодії та орієнтовані на сценарії розвитку до і після повномасштабного вторгнення відповідно до принципів стратегічного планування, діючих нормативно-правових актів та диференційованих підходів комплексного відновлення, а також прогностичних сценаріїв завершення війни.

Ключові слова: взаємодія, воєнний стан, заклад вищої освіти, територіальна громада, повоєнне відновлення.

Yurkiv Ya. I. Trajectories of interaction between a higher education institution and a territorial community under martial law and post-war recovery

The article states that a higher education institution and a territorial community are subjects of interaction that produce and carry out the exchange of knowledge and innovations in various forms. Attention is drawn to the fact that they also create a space for communication and strategic planning. In particular, emphasis is placed on the fact that in conditions of war and post-war reconstruction, it is important to restore the vital activity of higher education institutions and territorial communities on the basis of long-term planning. It is determined that the awareness of partnership as a form of subject interaction, the construction of development trajectories of subjects, mutual understanding, mutual respect and mutual enrichment of participants, active involvement in solving problems and making decisions is one of the key approaches built on the basis of trust-based partnership interaction. It is emphasized that the construction of interaction trajectories of an individual higher education institution and a territorial community reflects the “scenarios” of development, strategic vision, strategic and operational goals,

methods of implementing the tasks set, planned activities, key indicators of the established goals. It was determined that when building appropriate trajectories, it is necessary to take into account the needs, existing infrastructure, demographic potential, the specifics of the impact of war and resources. It was noted that the trajectories of interaction between a higher education institution and the community in the conditions of war and post-war recovery are built on the basis of an analysis of challenges and opportunities, which determine the priority of the tasks of such interaction and are focused on development scenarios before and after a full-scale invasion in accordance with the principles of strategic planning, current regulatory legal acts and differentiated approaches to comprehensive recovery, as well as prognostic scenarios for the end of the war.

Key words: interaction, martial law, higher education institution, territorial community, post-war reconstruction.

Дата першого надходження статті до видання: 11.12.2025

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 27.02.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 18.03.2026

Стаття поширюється на умовах
ліцензії відкритого доступу CC BY 4.0

